

Asia: VN/26445/2023

Lausuntopyyntö Kuluttajaluotto- ja rahoituspalvelujen etämyyntityöryhmän mietinnöstä

1 Yleiset huomiot

Yleiset huomiot

Suomen Perimistoimistojen Liitto (jäljempänä ”SPL”) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Kuluttajaluottojen sääntelyä koskevat muutokset vaikuttavat SPL:n jäsenistön asiakkailleen toimittamiin palveluihin. Muutokset vaikuttavat niin vapaaehtoiseen perintään, kuin myös oikeudelliseen perintään tuomioistuimissa ja ulosotossa. SPL:n jäsenoimistot hoitivat viimeisimmän vuotta 2023 koskevan toimintatilaston perusteella vuoden aikana lähes 13 miljoonaa yksittäistä perintätoimeksiantoa. Toimeksiannot kattavat kuluttajasuojalain mukaisten luottojen perintää sekä myös tällä hetkellä kuluttajasuojalain sääntelyn ulkopuolelle jäävien korottomien ja kuluttomien luottojen vapaaehtoisen ja oikeudellisen perinnän.

SPL kannattaa esityksen tavoitetta ylivelkaantuneisuuden torjumiseksi. SPL:n käsityksen mukaan ehdotus ei kuitenkaan vastaa tähän tavoitteeseen siltä osin kun ehdotus säätää kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä muita maita tiukempaa sääntelyä.

Ehdotus sääntelyn tiukentamisesta yli direktiivin vaatimuksien aiheuttaa muutoksen siinä, miten koko velan elinkaaren ajan vähäriskisempiä korottomia maksuajan lykkäyksiä tulee käsitellä sääntelyn mukaisesti. Ehdotuksessa ei ole otettu huomioon, millaisia vaikutuksia tällä on esim. velan elinkaaren loppupäähän.

Työryhmämietinnössä esitetyt muutokset johtavat SPL:n näkemyksen mukaan todennäköisesti mietinnössä esitettyä laajemmin luotonmyöntäjien ja saatavien elinkaaren myöhemmässä vaiheessa saatavia käsittelevien sidosryhmien toimintakustannusten kasvuun, niin yksityisellä sektorilla (luotonhallinta- ja perintä) kuin myös julkisella sektorilla (tuomioistuimet, ulosotto, oikeusrekisterikeskus, positiivinen luottotietorekisteri).

Lisäksi erityisesti kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ään ehdotettu muutos, jonka mukaan jatkossa korottoman tai korollisen erämaksun tilanteissa olisi pakko pyytää kuluttajalta tietoja hänen taloudellisesta tilastaan, osoittaa tietämättömyyttä nykyisistä toimivista luotonantajien luottoriskien hallinnoinneista. Tällainen lisäsääntely tulee huomattavasti kuormittamaan eri tahoja ja lisäämään aiheettomia riitautuksia saatavan elinkaaren aikana. Käytännössä kyseisestä byrokraattisesta sääntelystä ei todennäköisesti ole mitattavaa hyötyä kenellekään. Varsinainen ongelma Suomessa alkaa

jo nyt olla se, että maksukykyiset kuluttajat eivät saa luottoa selviytyäkseen tilapäisistä talouden vaihteluistaan ja sääntelyn kiristyminen lisää myös luottokelpoisten kuluttajien luottojen kustannuksia.

Kuluttajansuojalain 7 lukua on uudistettu viime vuosina useaan otteeseen. 2013 voimaan

tulleella muutoksella muutettiin luottokelpoisuuden arviointia koskevaa 14 §:ää siten, että luottokelpoisuus on selvitetävä aiempaa tarkemmin myös määrältään pienemmissä luotoissa. Tiedossamme ei ole, että kyseinen sääntely ei olisi riittävää tai että sitä tulisi kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpanon vuoksi muuttaa. Luotonantajien omissa intresseissä on tehdä luottokelpoisuuden arviointi niin, että luottotappioilta vältytään. Jos markkinoille kuitenkin ilmaantuisi vastuutonta luotonantoa, väärinkäytöstapauksia varten on olemassa viranomaisilla omat valvontamekanismit seuraamusmaksuineen.

Vaikka SPL:n jäsenoimistot eivät ole luotonmyöntäjiä, käsittelevät SPL:n jäsenoimistot kulutusluottoja koskevia riitautuksia. Tällä hetkellä, erityisesti vanhoja kulutusluottoja koskevien riitautusten määrä on takaisinsaantikanteiden tehtailun vuoksi kasvanut olennaisesti ja SPL:n kokemuksen perusteella nämä ovat myös ruuhkautaneet tuomioistuimet pahasti. Velalliset esittävät väitteitä siitä, että luottokelpoisuuden arviointia ei olisi tehty kuluttajansuojalain mukaisesti. Näitä väitteitä esitetään eräänlaisia perusteettomina heittoina muiden väitteiden ohella erityisesti tuomioistuimissa siinä toivossa, ettei velallisen tarvitsisi suorittaa kuluttajaluottosopimuksen mukaisia luottokustannuksia. Riitaisissa tilanteissa todistustaakka asiassa on luotonantajalle. Erityisesti takaisinsaantiasioissa näitä väitteitä esitetään siinä toivossa, ettei luotonantajalta enää löytyisi todistusaineistoa asiassa.

Työryhmämietinnössä ehdotettu kuluttajansuojalain 14 § voi aiheuttaa erilaisia oikeussuojaongelmia luotonantajille, jos luottokelpoisuuden arvioinnin oikeellisuus riitautetaan. Jos luotto jää maksamatta, tuomioistuimet voivat helposti pyrkiä tulkitsemaan asiaa niin, että luottoa ei olisi pitänyt aiemmin myöntää tai että esitettyä näyttöä ei voi pitää riittävänä vaikka luotonantaja on katsonut aiheellisesti toimineensa sääntelyn mukaisesti. Jos lisäsääntelyä säännöksen osalta kuitenkin tehdään, tulisi samalla säätää jokin aikaraja, mihin asti luotonsaaja voi esittää säännökseen liittyviä vaatimuksia. Vaatimuksia ei tulisi voida esittää enää sen jälkeen, kun luotonantajalla ei enää ole luottokelpoisuuden arviointia koskevien tietojen säilytysaikaa. Kuluttajansuojalakiin tulisi siis tällöin lisätä erillinen kohta siitä, että kuluttajan on vedottava luotonmyöntäjän virheelliseen menettelyyn kohtuullisessa ajassa siitä kun tämä on huomannut virheen tai tämän olisi tullut huomata virheuhalla, että hän ei voi vedota tällaiseen menettelyyn enää myöhemmin.

Työryhmämietinnön ehdotuksen mukaan luotonantajan tulisi hankkia tietoja kuluttajalta itseltään, ja näiden tietojen laajuus olisi arvioitava kyseessä olevan luoton perusteella. Esimerkiksi tietyissä vähäriskisemmissä korottomissa ja kuluttomissa pienissä kertaluotoissa oikeanlaajuista ja riittävää olisi rekisteritietojen lisäksi hankkia kuluttajalta tieto tämän mahdollisista muista olennaisista menoista.

Ruotsi ei ole omassa samaan direktiivin perustuvassa lakiehdotuksessaan tekemässä vastaavaa ylisääntelyä. Tämän vuoksi tulisi uudelleen arvioida, onko 14 §:n lisäsääntely tosiasiaa direktiivin vaatimuksen edellyttämä. Lainsäädäntömuutoksia ei tulisi tehdä liiallisiin väärinkäytösskenaarioihin perustuen tekemällä kuluttajille hankalia toimintamalleja.

Luotonantajilla on tällä hetkellä käytössä erilaisia tieteesen ja kokemukseen perustuvia scoringmalleja ja muita lähteitä täydentämässä luottotietoja mahdollisen asiakaskokemustiedon lisäksi.

Tiedossa ei ole, että kuluttajalle tekemät kysymykset rikastuttaisivat tätä tietoa. Kuluttajan itsensä antamia tietoja ei voida pitää luotettavina eivätkä ne välttämättä rikastuta luottokelpoisuuden arvioinnin pohjana olevaa luotettavaa tietoa vaan voivat vahingoittaa sitä. Jos luotonhakija hakee luottoa, hänen intressissään on saada luottoa. Jos luotonhakijalla on epäily luoton myöntämättä jättämisestä, hän helposti kaunistelee menotietojaan tai jättää ainakin osan niistä ilmoittamatta. Luotonantajan ei käytännössä yleensä ole järkevää kerätä tietoja suoraan kuluttajalta.

Jos kuluttajansuojalain 7 luvun 1 §:n soveltamisalaa muutetaan niin, että säännöksiä sovelletaan myös kuluttajaluottoon, josta ei peritä korkoa tai muita maksuja, tarkoittaa tämä muutoksia hyvin moneen asiaan, joita ei esityksessä ole otettu riittävästi huomioon. Esityksessä olisi tarkemmin tullut käydä läpi jokainen 7 luvun säännöskohta ja sen vaikutus tällaisiin luottoihin. Onko kaikki tämä tieto todellakin annettava kuluttajalle ja onko kuluttajan todellakin otettava tämä kaikki tieto vastaan.

Lisäksi tästä aiheutuisi mahdollisesti monia it-muutoksia luotonantajille ja saatavaa periville perintätoimistoille ja siten tämä vaatisi riittäviä siirtymäsäännöksiä. Tällaisten luottojen osalta tulisi vastaisuudessa tehdä haastehakemukset laajempina kuin tämänhetkiset summaariset haastehakemukset, koska kuluttajansuojalain mukaisten luottojen osalta tulee ilmoittaa luoton ehtoja koskevat tiedot. Tämä käsittely edellyttää muutoksia luotonmyöntäjien järjestelmiin, perintätoimistojen järjestelmiin, oikeusrekisterikeskuksen ja tuomioistumien järjestelmiin, jotta tiedot voidaan toimittaa osana summaarista haastehakemusta.

On myös huomattava, että positiivinen luottotietorekisteriin tulee ilmoittaa kuluttajansuojalain 7 luvun mukaiset kuluttajaluotot. Tähän tulisi tehdä poikkeus, ettei tämä koske luottoja, joista ei peritä korkoa tai muita maksuja. Jos poikkeusta ei kuitenkaan tehdä, tulisi tietää miten tämä tulisi tapahtumaan ja mistä lähtien luotot sinne tulisi ilmoittaa. Tämäkin vaatisi it-muutoksia ja riittäviä siirtymäsäännöksiä. Korottomien ja kuluttomien luottojen ilmoittamisesta positiiviseen luottotietorekisteriin on käsitelty erinomaisesti Verohallinnon lausuntopalveluun antamassa lausunnossa.

Huomioiden kaikki muutokset, joita korottomien ja kuluttomien kulutusluottojen sääntelyyn on esitetty, on hyvin mahdollista, että tällaisten luottojen tarjoaminen tulee vähenemään tulevaisuudessa. Jos tällaisten korottomien ja kuluttomien luottojen tarjoaminen edellyttää luotonmyöntäjältä samoja velvollisuuksia, kuin korollisen ja kulullisen luoton tarjoaminen, on todennäköistä, että tuotteita muutetaan korollisiksi ja kulullisiksi, jotta sääntelystä aiheutuvat kustannukset voidaan kattaa. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa luottokustannukset kuluttajille tulevat nousemaan.

SPL korostaa, että mikäli ehdotetut muutokset tulevat voimaan, tulisi luotonantajille antaa riittävä aika suhteuttaa omia prosessejaan muutosta vastaavaksi riittäväillä siirtymäsäännöksillä. Kuten myös työryhmä on tunnistanut, muutoksella tulee olemaan hallinnollista taakkaa elinkeinonharjoittajille. SPL edelleen nostaa esiin, että mahdollisen lain esitöissä tulee selkeästi ilmaista, ettei lainsäädäntömuutoksella ole takautumisvaikutuksia nyt voimassa olevaan lakiin.

2 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

2.1 Yleiset huomiot

-

2.2 Soveltamisalan laajennus

-

2.3 Luottokelpoisuuden arviointi ja sopimusoikeudelliset seuraamukset

-

2.4 Rekisteröintivelvollisuuden laajennus

-

2.5 Muut huomiot

-

3 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

-

4.2 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

5 Muut huomiot

Muut huomiot

-

Kantelinen Tero
Suomen Perimistoimistojen Liitto ry